

SLOVENSKI NAROD

Izhaaja vsak dan popoldne, izvenredne nedelje in praznike. — Inzerati do 30 petič 2 Din 2.—, do 100 vrst Din 2.50, večji inzerati petič vrsta Din 4.—. Popust po dogovoru. Inzeratni davek posebej. »Slovenski Narod«
velja letno v Jugoslaviji 144.— Din, za inozemstvo 300.— Din. — Rokopisi se ne vračajo. — Naše telefonske številke so: 3122, 3123, 3124, 3125 in 3126.

Izpremembra v rumunskem regentskem svetu

Davi je po daljši bolezni umrl član rumunskega regentskega sveta Buzdugan, čigar smrt bo morda rodila velike politične izpremembe v Rumuniji

Bukarešta, 7. oktobra. Član regentskega sveta Buzdugan je davi po težki bolezni preminul. O poslednjih trenutkih davi umrlega člana rumunskega regentskega sveta Buzdugana se doznajajo naslednje podrobnosti:

Bolnik je padel v agonijo snoči ob 11. Temperatura je poskočila na 41 stopinj. Zdravniki so takoj uvideli, da ni več pomoči in so o bližnji katastrofi obvestili predsednika vlade Maniu. Vest, da se je zdravstveno stanje namestnika Buzdugana poslabšalo in da je treba računati z neposredno katastrofo, se je bliskovito razširila po vsej prestolnici. Predsednik vlade Maniu je takoj prišel k bolniku, kjer so mu zdravniki potrdili resnost položaja in izjavili, da je treba računati s katastrofo. Predsednik vlade je nato sklical sejo ministrskega sveta za danes dopoldne.

Vlada bo na svoji današnji seji v smislu ustave prevzela začasno vso kraljevsko oblast v svoje roke. Prihodnje dni pa se sestaneta parlament in senat, da izvolita novega člana regentskega sveta.

Kot najresnejši kandidat za člana regentskega namestništva se imenuje general Presan, bivši vrhovni poveljnik rumunske vojske v svetovni vojni.

Današnji jutranji listi objavljajo podrobna poročila o smrti Buzdugana, ki je umrl v zgodnjih jutranjih urah. Vest o smrti namestnika Buzdugana je napravila tako v prestolnici Rumunije, kakor v vseh drugih krajih države najgloblji vtis. Vlada je izdala na vse podrejene oblasti stroge odredbe, ki se tičejo javnega reda in miru.

Politične posledice obsodbe dr. Tuke

Ali se bo slovaška ljudska stranka identificirala z dr. Tuko?
— Možnost razbitja češkoslovaške vladne koalicije.

Praga, 7. oktobra. Visoka kazen 15 let je, ki je bila prisojena glavnemu krivcu dr. Tuki v veleizdajniškem procesu, je zbudila v političnih krogih presenečenje. Sicer se je splošno računalo, da bo Tuka obsojen, pričakovalo pa se je, da mu ne bo odmerjena tako visoka kazen in da se bo sodišče poslužilo najnižje mere. Po obsodbi se eadaj pričakujejo politične posledice kot neizogibne. Kakšne bodo te posledice, je seveda odvisno v prvi vrsti od slovaške ljudske stranke. Splošno se smatra, da obstojata za slovaško ljudsko stranko samo dve možnosti. Ali se postavi na stališče, da je glede na izrečeno razsodbo dolžna, odreči se dr. Tuki in da opusti kot nosilca kandidatne liste v volilnem okraju Košice, ako pa tega ne bo storila, potem se mora tudi po obsodbi identificirati z dr. Tuko ter postaviti se na stališče, da tudi sedaj ni prepričana o njegovih krivdi in da nima nobenega povoda pre-

klicati njegove kandidature. To bi seveda pomenilo, da preide slovaška ljudska stranka v opozicijo ne glede na to, kakšne posledice bi nastale zaradi tega, ker je zastopana v vladi. Če bo prevladalo v slovaški ljudski stranki to naziranje, potem se mora računati z odstopom dveh ministrov, ki ju je stranka poslala v vlado.

Praga, 6. oktobra. Vodja slovaške ljudske stranke Hlinka je sporočil listu »Slovakus«, da je pooblastil oba ministra slovaške ljudske stranke dr. Tiso in dr. Labaya, naj podasta ostavko, in da stranka oficijelno izstopa iz vladne koalicije. Obenem je Hlinka izjavil, da kandidira stranka dr. Tuko v okraju Košice na prvem mestu in da bo pri svojem plebiscitu ljudstvo odprlo vrata ječe dr. Tuki, kakor jih je njemu dne 26. aprila 1. 1929 po državnozborskih volitvah.

Splošna žalost v Rumuniji

Bukarešta, 7. oktobra. Agencija »Rador« poroča: Umrli član regentskega sveta Buzdugan je bil star 62 let. Svoječasno je bil predsednik kasacijskega sodišča, nakar je bil julija 1. 1927 izvoljen v regentski svet. Zaradi svojega splošnega koncilijantnega značaja in plemenitih dejanj je bil pokošen splošno pri ljudeh in je užival v vsej javnosti globoko spoštovanje.

Vest o smrti Buzdugana je bila povsod sprejeta z globokim obžalovanjem. Njegova smrt ne bo imela nikakih neposrednih posledic na politične dogodke. V vsej javnosti in po vsej državi vlada mir in red.

Pozdravi predsedniku vlade

Beograd, 7. oktobra. Avala objavlja celo vrsto brzojav, ki jih je včeraj prejel ministrski predsednik general Pera Živković od raznih občin in korporacij povodom preimenovanja države in nove upravne razdelitve na banovine. Med drugimi so poslane brzojavne čestitke tudi občini Ljubljana, Ptuj, Škofja Loka in Lesce.

Venizelos v avdijenci pri kralju

Beograd, 7. oktobra. Grški ministrski predsednik Venizelos je danes ob 9.10 dopoldne odpotoval v Topolo, kjer je bil takoj po svojem prihodu sprejet v avdijenco pri kralju. Iz Topole je odpotoval v Mladenovac, kjer sta ga pričakovala njegovo spremstvo in svetnik zunanega ministrstva dr. Subotić, ki ga spremlja za njegovega bivanja v naši državi. V Mladenovcu ga je čakal tudi salonski voz, ki mu ga je dala na razpolago naša vlada in v katerem bo popoldne odpotoval v Atene.

Nov komunistični proces v Beogradu

Beograd, 7. oktobra. Pred državnim sodiščem za zaščito države se je danes pričela razprava proti bivšemu visokošolcu Ljubomiru Coliću in njegovi zaročnici Katici Cvitanović, ki sta obtožena zaradi širjenja komunistične propagande. Obtožnica se opira zlasti na dejstvo, da so našli na stanovanju Cvitanovice večjo množico komunističnih letakov. Oba odločno oporekata vsako krivdo ter zatrjujejo, da so jima bili letaki podtaknjeni.

Borzna poročila.

LJUBLJANSKA BORZA.
Devize: Amsterdam 22.805, Berlin 13.515 —13.545 (13.53), Bruselj 7.9102, Budimpešta 9.885—9.915 (9.90), Curih 1094.4—1097.4 (1095.9), Dunaj 7.9653—7.9953 (7.9803), London 275.97, Newyork 56.65, Pariz 221.50—223.50 (222.50), Praga 167.71—168.51 (168.11), Trst 296.10—298.10 (297.10).
Efekti: Celjska 170 d, Ljubljanska kreditna 123 d, Pražedion 870 d, Kreditni 170 d, Veče 130 d, Ruše 250—260, Stavbna 50 d, Šešir 105 d.
INOZEMSKA BORZA.
Curih: London 25.1825, Newyork 517.9375, Pariz 20.315, Mian 11625, Madrid 76.87, Berlin 123.4, Dunaj 72.85, Beograd 9.1255, Praga 15.3375, Bukarešta 3.08, Budimpešta 90.30, Sofija 3.7425.

Finančni minister dr. Švrljuga o novi ureditvi države

Ojačena ideja enakosti in edinstva. — Dekoncentracija državne uprave. — Finančni minister pričakuje dober odmev v inozemskih finančnih krogih.

Zagrebski »Jutranji list« in »Novosti« ta objavlja včeraj naslednjo izjavo finančnega ministra dr. Stanka Švrljuge:

»Odločitev Nj. Vel. kralja o upravni reorganizaciji naše kraljevine in njenem enotnem imenu, je zgodovinske važnosti in smo jo vsi člani vlade sprejeli z največjim zadovoljstvom. S sklepom, ki je bil uveljavljen v četrtek zvečer, so podane smernice bodočemu administrativnemu življenju naše države ter so izgledi najlepši, ker so postavljeni temelji za uspešno delo in odstranjenje negotovosti, ki so dajale povod mnogim medsebojnim nezaupanjem ter ovirale polni razvoj narodnega državnega in gospodarskega življenja. V kolikor je za nazivom »Kraljevina Jugoslavija« poudarjena in ojačena ideja edinstva in enakosti, v toliko se bo z dekoncentracijo administracije razvijal upravni sistem proti onemu, ki je do nedavnega veljal.

Kot Hrvat mi je neobičajno milo, ker se je v političnem smislu končno uresničil sen ilirizma in našega Strossmayerja, ker se je izpolnila velika ideja Jugoslovenstva, ki je bila morda zadnja leta profanirana z neprimernimi in neiskrenimi uporabi ali zlorabi. Danes je ta naša lepa in velika ideja čista in svetla v polnem pomenu narodnega edinstva brez diskusije. Ona se danes izvaja energično v praksi po pobudi in zaslugi Nj. Vel. kralja, ki je s tem zopet enkrat udaril pečat naši zgodovini.

Vrača se in razširja na vso državo starodavna banska čast in organizacija na banovine. Bani bodo mogli z vsemi potrebnimi atributi reprezentirati državo v svojih banovinah in tako bo država postala neprimerno pristojnejša ter tudi milejša najširšim slojem. Banovine so dobile toliko ozemlja in so tako zaokrožene, da bodo mogle razvijati svojo upravo in gospodarsko življenje brez

ovir. Banovine bodo tudi imele finančne možnosti za svoj razvoj. Velik del poslov se bo prenesel iz centralnih ministrstev na banovine in se bo že bodoči proračun prilagajal tej novi organizaciji. Pri tem je važno tudi to, da bodo že po naravi stvari sredstva, ki jih bo treba določiti za posamezne banovine, približno v razmerju z davčno močjo dotične banovine. O tem se bo vsekakor vodil račun.

Razdelitev na banovine so diktirale gospodarske in geografske potrebe. Skušalo se je zaokrožiti ozemlja, ki gravitirajo proti večjim središčem in do katerih vodijo železnice in ceste. S to razdelitvijo so končane bojazni, negotovost in medsebojno sumničanje ter je podana jasna smer bodočega dela. Ustvarjen je jasen položaj in postavljena povsem določena naloga, tako da bo mogel vsakdo najti svoje mesto in priliko, da stori najboljšo za vso državo in za svoj ožji kraj. Nič ne bo več mogel dvomiti v čiste namere režima in v inavguracijo kraljevega manifesta od 6. januarja.

Sedaj je tudi jasno, čemu je moral utirati pot ta režim devet prvih mesecev svojega delovanja. Prepričan sem, da bo ves naš narod z največjim navdušenjem in zaupanjem pozdravil odločitev Nj. Velikčastva kralja. V inozemstvu bo odjeknila ta odločitev najugodnejše, zlasti v velikih finančnih krogih. Odločitev, da se naša država organizira na tej podlagi, bo brez dvoma dvignila zaupanje v našo državo in dobre posledice tega bomo čutili zelo kmalu. Se enkrat moram poudariti, da sem srečen in zadovoljen, ker sem mogel biti deležen pri tem velikem delu, s katerim je po sklepu Nj. Vel. kralja in prizadevanju našega predsednika generala Pere Živkovića uresničen lepi sen naših ilirov in velika misel našega Strossmayerja.

Atentat na rumunskega notranjega ministra komunistično delo

Atentator priznal, da je atentat organizirala komunistična centrala. — Štirje sokrivi komunisti aretirani.

Bukarešta, 7. oktobra. Policija je tekom včerajšnjega dne ponovno zaslišala atentatorja, ki je poskušal umoriti rumunskega ministra notranjih del Vajdo Vojvodo. Atentator se piše Abraham Goldenberg. Proti večeru je atentator podal obsežno priznanje ter potrdil policiji, da je bil član komunistične cen-

trale, ki je organizirala atentat na notranjega ministra. Atentator je nadalje izpovedal, da so komunisti pripravljali atentate na vse člane vlade, ki so nastopali proti delavstvu. Policija je v zvezi s temi izpovedbami aretirala štiri komuniste, ki so bili soudeležni pri atentatu.

Številne nesreče in nezgode

Ljubljana, 7. oktobra.

Včerajšnja nedelja je bila zopet dan številnih nesreč in nezgod. V bolnico so včeraj in davi pripeljali več žrtev prometnih nesreč, več ponesrečencev in neko mlado samomorilno kandidatino.

Precej težka nesreča se je pripetila snoči na Dolenjski cesti. Proti Ljubljani je okoli 9. uro z voziča skupina kolesarjev in kolesark. Razen prvega so bili vsi brez ljudi. Nasproti jim je privozil tik pred kolodvorom motociklist, katerega močna luč je kolesarje zbegala. Uradnica Leopoldina B. iz Ljubljane je v naglici zavozila s ceste na kup gramoza. Padla je ter se obotno poškodovala na glavi in po vsem životu, tako, da je nezavestna obležala. Rešilni avto jo je pripeljal v bolnico.

Druga težka nesreča se je pripetila v Dravljah, kjer se je hotel motociklist Avgust Kregar, umakniti nasproti prihajajočemu kolesarju, ki je vozil po levi strani. Zavil je pa preveč na desno in zavozil na kup gramoza. Pripeljal je na glavo in obležal močno opraskan in pobit nezavesten. Pripeljali so ga v bolnico.

Tretja prometna nesreča se je pripetila blizu Turjaka. Poljska delavka Marija Jančar se je peljala z vozom proti Turjaku. Konji so se ustrašili nasproti prihajajočemu avtomobilu in zdrijali. Jančarjeva je padla pod voz, se potolkla na glavi in si zlomila desno nogo. Ponesrečenko so včeraj pripeljali v bolnico.

Ciril Potočnik, šletni posestnikov sin iz Mekini pri Kamniku, je včeraj doma pri obranju jablane padel z drevesa in si zlomil desno nogo. Slična nesreča se je pri-

petila tudi služkinji Tončki Rus in kočevske okolice, ki je padla z okna in si zlomila desno roko.

V bolnico je moral tudi Alojzij Skrlj iz Struge pri Kočevju, katerega je brat med prepričnim udaril po obrazu in ga precej poškodoval. Včeraj je moral rešilni avto po 18letno Ljubljancanko Steško, ki je v samomorilnem namenu zavzila brem. Mladenka je že izven nevarnosti. Vzrok samomora ni znan, zdi se pa, da gre za nesrečno ljubezen.

Karambol tramvaja s poštnim avtom

Danes ob 11. je vozil od glavne pošte po Prešernovi ulici tramvaj. Na ozkem kraju blizu Perlesove nove hiše je nasproti privozil velik poštni avtomobil. Oba sta se skušala drug drugemu ogniti, bilo pa je že prepozno. Ker sta sprednjik tramvaja in šofer skušala zmanjšati brzino, ni prišlo do težke katastrofe. Tramvaj in avtomobil sta trčila in se zarila drug v drugega s sprednjimi kolesi. Avtomobil se ni poškodoval, pač pa so se pri tramvaju razbile prednje šipe.

Tramvajski voz je tudi skočil s tira. Ker avto ni mogel kreniti nazaj in prav tako tudi ne tramvaj, so morali prinesiti potrebne priprave, da ju ločijo. Kiruslu je na kraj karambola privozil tudi poštni voz cestne električne železnice ter so obe vozili spravili narazen. Promet na cestni železnici je bil oviran samo pol ure.

Fuzija dveh velikih dunajskih bank

Rotschildova »Kreditanstalt« se je združila z »Bodenkreditanstalt«, ki je prišla v plačilne težkoče.

Dunaj, 7. oktobra. Danes dopoldne so dunajski finančni in bančni krogi doživeli veliko senzacijo. Dunajska velebanka »Bodenkreditanstalt« se je fuzionirala z Rotschildovo banko »Kreditanstalt«. »Bodenkreditanstalt« bo na podlagi pogodbe o fuziji popolnoma izginila iz bančnega življenja in bodo njene stavbe, podružnice in vsa ostala imovina prevzete od »Kreditanstalta«. Delnice »Bodenkreditanstalta« bodo izmenjane z delnicami »Kreditanstalta« v razmerju: štiri delnice »Bodenkreditanstalta« po nominalnih 50 šilingov za eno delnico »Kreditanstalta« v nominalni vrednosti 40 šilingov.

O vzrokih, ki so dovedli do fuzije med obema velikima denarnima zavodoma se doznajajo naslednje podrobnosti:

Zadnje čase so se v inozemstvu pojavile različne vesti, da je »Bodenkreditanstalt« zašla v denarne težkoče. Zaradi teh vesti so začeli inozemski upniki odpovedovati svoje kredite. Slične vesti so se razširile tudi na Dunaju in Avstriji, nakar so vlagatelji začeli dvigati svoje vloge. Zavod je zato prišel v plačilne težkoče, tako, da je bil pred kratkim imobiliziran. Predsednik banke dr. Sieghardt je nato obvestil predsednika avstrijske vlade dr. Schoberja o položaju in o nedoglednih posledicah, ki bi jih imel polom tega starega in v mednarodnem svetu uglednega velikega bančnega zavoda za vse avstrijsko gospodarstvo in za ugled avstrijskega denarstva v inozemstvu. Dr. Schober je na podlagi podanega referata pozval zastopnike »Kreditanstalta« na razgovor. Pogajanja o fuziji obeh zavodov je vodil dr. Schober sam. Predsednik »Kreditanstalta« baron Louis Rotschild je bil pozvan z lova in se je osebnoudeležil pogajanj, ki so se končala tako, da je »Kreditanstalt« prevzela sanacijo »Bodenkreditanstalta«.

»Bodenkreditanstalt« ima v Avstriji razne

industrije, med drugim slovite »Steyerwerke«, kjer je zaposlenih mnogo tisoč delavcev. Z doseženim sporazumom je bila preprečena tudi velika socialna kriza, ki bi bila nastopila, ako bi »Bodenkreditanstalt« prišla v konkurz. V finančnih in političnih krogih priznavajo, da je predsednik avstrijske vlade dr. Schober s svojim posrečenim posredovanjem preprečil finančno katastrofo, ki bi lahko imela v Avstriji pogubne posledice za vse denarstvo in gospodarstvo.

Dunaj, 7. oktobra. Predsednik dose-danje banke »Bodenkreditanstalt« dr. Sieghardt se bo umaknil v privatno življenje. Dr. Sieghardt je bil osrednja postava dunajskega finančnega in bančnega sveta že pred vojno in je njegov vpliv še narasel zlasti v letih po vojni. Dr. Sieghardtov zavod se je skupno z Rotschildovo banko po vojni z vso energijo boril proti povišnim bogatašem in njihovim bankam pod geslom »stari kapital proti mlademu kapitalu«, ki sta mu načelovala mlade bančnika Bosel. Po večletni borbi je dr. Sieghardt uspelo, da je strl veljavno Bosela in mu uničil vse njegove zavode, sedaj pa je dr. Sieghardta doletela ista usoda.

Angleško brodovje v Splitu

Split, 7. oktobra. Včeraj ob 8.30 dopoldne je došel del angleške eskadrilje s štirimi rušilci v splitsko luko. Komendant eskadre je ob 11. dopoldne službeno posetil velikega župana, komandanta mesta in mestnega župana. Tekom dneva so zastopniki oblasti vrnili poset.

V Franciji izvenborzne špekulacije prepovedane.

Pariz, 7. septembra. Agence Havas poroča, da je francoska vlada prepovedala borzne operacije izven borz ter kupčije brez terminov.

Zakon o zavarovanju delavcev naj se prične izvajati

Na uvedbi starostnega in invalidskega zavarovanja imajo poseben interes zlasti občine. — Sedanje brezposelno zavarovanje nepopolno.

Ljubljana, 7. oktobra.

Včeraj se je vršilo v Kranju impozantno zborovanje NSZ. Dalje poročilo o njej, je objavil že današnji »Ponedeljek«, zato se omejimo na referat dr. Bohinca o starostnem in brezposelnem zavarovanju, ki je tvoril eno glavnih točk kongresa. Dr. Bohinjec je izjavil:

Uvedba starostnega, invalidnega in brezposelnega zavarovanja je neobhodno potrebna tudi v naši državi. Naš zakon o zavarovanju delavcev je zakonito uredil tudi zavarovanje za slučaj starosti in onemoglosti ter je predpisal, da ima izvajanje tega panog zavarovanja stopenj v veljavo dne 1. julija 1925. Nesrečna politika finančnih zakonov pa je to zakonito določilo spremenila v določbo, da se pričetek izvajanja starostnega in invalidnega zavarovanja odloži na nedoločen čas. Tako smo danes že v petem letu, odkar bi se imela pričeti izvajati ena najvažnejših panog socialnega zavarovanja.

Odložitve socialne preskrbe starih in onemoglih delavcev so utemeljevali s trditvijo, da »naše mlado gospodarstvo ne preneha tako velikih socialnih bremen«. Ta trditev je pretirana. Račun nam pravi, da bi obremenitev gospodarstva, po uvedbi starostnega in invalidnega zavarovanja znašala komaj 2 do 3 odstotke režije. Na kurze izgube, na razna stvarna zavarovanja odpade večji odstotek. Pri soc. zavarovanju pa gre za žive ljudi.

Po zakonu o zavarovanju delavcev z dne 14. maja 1922 je premija za starostno in invalidno zavarovanje določena na 3 odst. od česar odpade na podjetje le 1,5 odst. Ta nizki odstotek vendar ne more pomeniti nevarnosti za razvoj gospodarstva. Ako pa, potem je z našim gospodarstvom konec. Najmanjša sapa ga bo razpršila in ni vredno truda, ki ga splošno polagamo v prizadevanju na napredek gospodarstva. Tudi delavec živi v težkih prilikah, pa vendar je on pripravljen prispevati za uvedbo starostnega zavarovanja. To zavarovanje je mišljeno skromno. Povprečna pokojnina bi znašala le 300 do 400 dinarjev. In take skromne podpore naj bi naš delavec po 30 ali več letnem poštenem delu ne zaslužil?

Ako je res, da gospodarstvo na uvedbo starostnega in invalidnega zavarovanja ne more pristati, ako bi moralo kaj prispevati, potem naj pa nova bremena prevzame država in samoupravne enice. Država hoče imeti zadovoljne državljane. Kako naj bo pa delavec zadovoljen in srečen, ako poln skrbi in bojznosti gleda v svojo starost in okoli sebe pa ženo in kopo nepreskrbljenih otrok! Vsi sloji in stanovi so preskrbljeni za starost in onemoglost, bodisi na podlagi socialne preskrbe, bodisi po privatnem zavarovanju. Zato je smelo le skrajni čas, da tudi delavec pride na vrsto. Občine so danes že dolžne skrbeti za onemogle občane po tzv. ubožnem pravu. Moderna demokracija pa zavrača miloščino in hoče, da imej vsak državljani zakonito pravico na starostno zaščito. Občinski proračuni bi bili s starostnim zavarovanjem razbremenjeni. Poseben interes na uvedbi starostnega in invalidnega zavarovanja imajo zlasti kmečke občine. Danes pusti svojo mladost in delovno silo v tovarni v mestu, na starost pa gre v svojo rojstno občino, ki naj zanj skrbi občina, v kateri je delavec ustvarjal njeno blagostanje pa je prosta te dolžnosti.

Kraljev manifest dne 6. januarja je poročil, da bo prva dolžnost države, da tudi delavstvu da starostno preskrbo. Kakor smo že pogosto videli, kako naš kralj z modro preudarnostjo in odločnostjo lomi s predsodki in nergaškimi pomisleki, tako s živo vero pričakujemo dne, ko bo kralj popisal tudi uvedbo starostnega in invalidskega zavarovanja. Saj to bo eno zelo močnih sredstev za konsolidacijo države. Že itak prihajamo s starostnim zavarovanjem zadnji od vseh držav in prav sramotno bi bilo, ako bi se danes odlašali. Ako bi imeli pravi smisel za ugled in moč države na zunaj in znotraj, bi se morali prav vsi združiti v vztrajno in aktivno prizadevanje, da v najkrajšem času dobimo starostno in invalidno zavarovanje. Saj potreba po takem zavarovanju tako očitno leži na dlan, da ni potrebno izglavljati besed. Povprečna plača našega delavstva znaša Din 25.— dnevno. Komaj za samca to zadostja. Kako naj žive s tem množestevine družine? Kako je pri taki plači možna prištednja za potrebe onemoglosti in starosti?

Zakon je že itak tu! S tem je bila dokumentirana potreba po tem zavarovanju. Hočemo, da zakon dobi polno avtoriteto. Sredstva za to se morajo dobiti. Danes nosi znaten del stroškov starostne preskrbe bolniško zavarovanje — in kljub temu se pojavljajo glasovi, da je tudi premijo za to zavarovanje znižati. Pri ustvarjanju takih miselnosti in nazorov ne bo drugega izhoda kakor da vlada z energično gesto prelomi situacijo.

Preskrba brezposelnih

Je v bistvu enaka preskrbi starih in onemoglih. Človeška družba, organizirana v državah, je dolžna, da vsakemu nudi materialni in moralni obstoj, kadar nima možnosti ali sposobnosti, da si z lastnim delom služi svoj vsakdanji kruh. Nezaključena brezposelnost je posledica padanja gospodarske konjunkturi. Vidimo brigo države, da se krize gospodarstva v takih slučajih ublaže. Napačno pa je, ako se vidi samo en del posledic in ako se proti-

ukrepi sučejo le okoli tega, kako gospodarstvu pomagati. Treba je misliti tudi na drugi del posledic: na brezposelnega človeka, katerega družba ne sme pripustiti svoji usodi. Brezposelnost je morda nevarnejša kakor onemoglost in starost. Gotovo je nevarnejša v moralnem pogledu. Mlad človek, ki je brezposeln, zaide na stran pota in v tisoč slučajih s svojimi početjem ogroža družbo. Iz brezposelnega, ki hrepeni po delovni priliki, se razvije s časom delamržeš, ki je nevarnejši, kakor si moramo misliti.

Mi nečemo mrtvega brezposelnega zavarovanja t. j. hočemo ustvarjenje delovnih prilik. V tem pogledu morajo tudi občine veliko storiti z ustvarjanjem raznih del, pri katerih zaposlujejo brezposelne. Državna gospodarska in finančna politika mora omogočati ustvarjanje novih delovnih prilik da tako realizira preventivno brezposelno zavarovanje. Zato je delavstvo na gospodarski politiki države zelo zainteresirano.

V ozki zvezi z zavarovanjem kot takim je vprašanje ureditve posredovanja dela in izjednačevanja delovnega trga. Danes imamo Borze dela, katera organizacija pa ne odgovarja potrebam. Treba je večje decentralizacije posredovanja dela, ker mora biti vsakemu brezposelnemu delavcu omogočeno da brez najmanjših sitnosti more iskati novo zaposlitev. Posredovanje dela je treba priključiti ali na ekspozituro OJZD ali na občine.

Naivnejše pa ostane vedno vprašanje brezposelnega zavarovanja v ožjem pomenu besede. Vsa prizadevanja preventivnega značaja brezposelnosti ne bodo odpravila in vedno bo večji ali manjši odstotek takih, ki delo ne morejo dobiti ter so zato potrebni denarne podpore. Ta denarna podpora mora biti tako, da skromno zadostja za preživljanje.

Današnje brezposelno zavarovanje je »popolno« tako po svoji organizaciji, kakor po svojih sredstvih. Vse v uredi: predvidene subvencije od strani države so lažje, viri prihajajo le iz skromnih prispevkov delavcev in delodajalcev samih. Zato je mnogo brezposelnosti, ki podpore ne dobe, ali pa le kratek čas in v nezadostni višini.

Brezposelno zavarovanje poznajo danes vse države gospodarsko močne in gospodarsko slabe. To socialno dolžnost in mednarodno obveznost bo morala izpolniti tudi naša država. Predvsem dokler reorganizacija Borz dela ni izvršena, je potrebno, da pri Drž. hipotekarni banki zbrana sredstva za pomoč brezposelnim pridejo v eni ali drugi obliki dejansko med brezposelne, in en del naj bi se morda rezerviral kot fono za modernejšo ureditev tega zavarovanja.

Neodložljiva postaja potreba po popolni zgraditvi celotnega socialnega zavarovanja. To ne sme biti samo zahteva delavstva, ampak tudi zahteva vse naše javnosti, zlasti občine. Socialno zavarovanje je postulat našega notranjega državnega miru, naše socialne kulture in našega ugleda v svetu. Država brez popolnega soc. zavarovanja ni popolna. Prav je, da država, skuša dvigniti materialno blagostanje kmetov. Vzpostaviti s tem pa mora iti prizadevanje za povzdigo materialnega blagostanja tudi delavca. Le tako bo narod močan, ponesen na svojo državo in ji do skrajnosti udan ter pripravljen tudi k žrtvam: ljubim to državo, država pa mora ljubiti tudi nas — in to zavestno in s polno intenziteto.

Novi upravni odbor NSZ

V novi upravni odbor NSZ so bili izvoljeni: predsednik Rudolf Juvan, Ljubljana, I. podpredsednik dr. Joža Bohinjec, Ljubljana; II. podpredsednik Ladislav Sajc, Maribor; I. tajnik Vladimir Kravos, II. tajnik Anton Varšek. I. blaginjak Davorin Stopar, II. blaginjak Albin Tomc, vsi iz Ljubljane; odborniki: Ivan Tavčar, Franjo Rupnik, Dragotin Reš, vsi iz Ljubljane; Luka Bizjak, Litija; Janko Ravnik, Jesenice, Vinko Sedlar, agorje; Franjo Germ, Maribor; Franjo Klun, Novo mesto; Ivan Brumen, Ptuj; Albert Potočnik, Kranj; Franjo Drča, Št. Pavel; Jernej Kaplja, Litija; namestnik: Hugo Plazer, Vevče; Tomaž Kavčič, Strazice; Drago Trampuž, Medvode; Ludvik Korošec, Loke pri Zagorju; nadzorstvo: Janko Grašič, Ljubljana; Slavoj Kušar, Zagorje, Fran Kralj, Jesenice in Viktor Bezjak, Kič.

Mladinski dom v Mariboru

Maribor, 6. oktobra

Ob 10. se je ob prisotnosti predstavnikov krajevnih oblasti otvoril modernore urejeni Mladinski dom mestne občine v Ljudskem vrtu. To je najnovejša socialna ustanova, s katero se lahko ponosa Maribor pred ostalimi mesti naše države. Zupen dr. Juvan je v slavnostnem nagovoru uvodoma očrtal zgodovino in prve začetke Mladinskega doma ter priznal zaslugе bivše in sedanje občinske uprave, ki je zanj veliko žrtvovala. Leta 1919, je mariborska mestna občina izdala za skrbstvo deca le 1733 Din, dočim znašajo danes stroški za vzdrževanje Mladinskega doma 297.000 Din na leto. V Dejem domu je postelj za 110 otrok, ki uživajo ugodnosti dnevne zaščite, dočim ima deca postaja 28 otrok stalno v oskrbi. Zanj ima krasno urejeno spalnico, učilnico, higiensko kopalnico s kadi in prhami, delavnico in izborni kuhinjo. Zupan sta po nagovoru dve deklici izročili šopek cvetlic, nakar se je izvršila slovesna blagoslovitev doma in oficijelni ogled. Po zaključku otvoritve je občina pogostila gojence dečjega doma.

Malomarnost lekarnarjev

V zadnjih dneh se je g. M. Z. prav nesrečno zaletel (si omen in nomen) na nočno službo vršečih lekarnarje, ki mu niso hoteli dati ob pol 5 zjutraj 10 gr (reči in piši zavitek desetih gramov) vate. Javnosti na ljubo moramo opisati fiktivni potek afere.

V prvi lekarni je ta gospod ob pol 5 zjutraj na vprašanje kaj potrebuje, zahteval doslovno: »Dajte mi zavojček vate«. Ko ga je službojoči lekarnar opozoril, da ima za take malenkosti časa dovolj podnevi, ga je nadržal: »Zakaj ste potem vi tukaj?« Dotični lekarnar je na te besede, ker je mislil, da ima opravka s pijanim ali pa abnormnim človekom, kratkoma zaprl okno in se ni več zmenil za njegovo razgrajanje. V drugi lekarni se je ponovilo isto, samo s to razliko, da ga je službojoči opomnil, če ne zna brati na razveljavljeni tablici: Nočna služba! Zdravila samo na recept! Po nekaj časa trajajočem parlamentiranju se je izkazalo, da potrebuje vato za svojo ženo, ki je na porodu in da je bil že v eni lekarni odslužen. Dobil je po tem pojasnilu takoj vato, s pripombo, da bi jo dobil že v prvi lekarni, če bi jo zahteval v dostojnem tonu in povedal, za kaj jo rabi. Ne vemo, kako bi g. M. Z. pogledal, če bi kdo ob taki uri prišel k njemu z zahtevo, da ga obrije in mu ostrizne lase, ker se bo na vse zgodaj poročil. Sigurno bi ga zavrnili, da je vedel vsaj par dni prej o poroki in da ima za to čas podnevi. Ne moremo si razložiti naslova »Malomarnost lekarnarjev«, ker sta obe službi vršeči lekarni opravljali v redu po predpisih svojo službo, pač pa lahko govorimo o malomarnosti moža poročenca g. M. Z. ki ve, da bo žena poročila vsaj sedem mesecev prej in se ne preskrbi pravočasno s potrebno vato in o skrajni malomarnosti babice, ki ni imela instrumentacije v redu, za kar bo dobila sigurno pismen pouk od g. mestnega fizika. Da ga je službojoči v lekarni čudno pogledal, ko je brez utemeljitve na prav neotesan način zahteval zavojček

vate, je povsem jasno, ker lahko zahtevamo, da se ob tako nenavadni uri pride v dostojnem tonu in prosi za to in to stvar, ker se mu je to in to primerilo, kakor bi se prišlo podnevi k vsakemu obrtniku, recimo čevljarju, da mu pribije par žebeljev v peto čevlja. G. M. Z. svetujemo, da se prav dobro pogleda v zrcalo pred katerim itak stoji cel dan in preje boljše presodi, kdo je malomaren, predno drugega tako imenuje.

Ker se je v javnosti izvršil napad na nočno službo vršeče lekarnarje, zato podajamo javnosti sledeče pojasnilo.

Nočna služba lekarn je predvidena samo za nujne slučaje (pri tem seveda ne izključujemo zgoraj navedenega slučaja) na nov zdravniški recept, ker ne more biti službo vršeči, ki je po 11—12 ur podnevi v službi, za vsako malenkost na razpolago še ponoči. Za nočno službo mora biti po zakonu posebna od lekarnarje popolnoma oddeljena spalnica, v kateri epi službojoči in mora biti v slučaju potrebe tekom četrte ure v lekarni. Mislimo, da je popolnoma odveč utemeljevanje, da ne more biti takoj na prvo zvonjenje že pri vratih.

Ne mine skoraj nočna služba brez incidenta z brezobzirnimi ljudmi, ki se štejejo celo med izobražene, višje kroge in to po večini v vinjenem stanju. Vsakdanji so slučaj, ko se domeni družba gredeč iz gostilne ali kavrne, da ponagaja lekarnarju in pridejo drug za drugim po aspirin, piramidon, čaj, razne intimne gumijaste artikole itd. Pri neki zadnjih nočnih službah je prišel nek gospodič o polnoči po vato za nahod in zagrozil, da se bo pritožil na merodajnih mestih, ker ni bilo nikogar takoj pri vratih, ko je pozvonil. Seveda je odšel brez vate s primerno lekcijo o obnašanju.

Radi vednih incidentov se je sklenilo, da se od sedaj naprej izdaja zdravila samo na zdravniški recept in v najnujnejših slučajih s predpisanim nočnim prebikom 5 Din. Najmanj pa, kar lahko zahtevamo je, da se v takih slučajih pride v dostojnem tonu. — Savez apotekarskih saradnikov, sekcija Slovenija.

Prosveta Naš gospod župnik

Francoski dramatisirani roman, ki predstavlja kmetiško grčavega, a blagega župnika v nasprotju koruptnim fanatikom duhovnikom in povojnim nečiviliziranim bogatašem, ter ga vodi po najrazličnejših, večjih prav nerodnih prizoriščih, je sinoči s svojim nepriljubljenim humorjem in jasno satiro tudi na našem odru močno učinkoval. G. Cesar igra župnika Pelegrina izvrstno, z naravno prisrčnostjo in zdravim temperamentom. Žel je največji uspeh. Tudi fantatik monsieur je našel v g. Jermanu pravo dobroga interpreta. Jako simpatično je podal tolerantnega kardinala g. Kralj. Prevzetnega bogataša nečiviliziranca je vrlo označeval g. Lipah, groh ljubimca g. Gregorin, njegovo nevesto gđ. Juvanova, favorsko kuharico prav imenitno resolutno gđ. Rakarjeva, dražestno »cipico« gđ. Gabrijeličeva in groteskno domišljavega lakaja g. Plut. V igri in po zunanosti se je odlikovala g. Nablocka, v tekstu nekam razmišljena.

Veseloigra, zgrajena sicer po stari pariski efektini tehniki, je izredno ugalala, žela mnogo priznanja ter je napolnila gledališče. To je pač zasluga našega izvrstnega komika Cesarja, ki uživa že široko popularnost. Fr. G.

Švanda dudak

Strakomski dudak, vesel čiški molster muzikant, je bil že pred leti na našem odru, ko smo gledali češko ljudsko igrjo Kajetana Tyla. Zdaj je spravil Miloš Kares ta poseben simbol češkoslovaške zmagovitosti narodne glasbe in ljudske segovosti tudi v opero, ki jo je uglašil Jaromir Weinberger. Opera se uprizarja v dveh dejanjih, katerih prvo ima tri, drugo pa dve sliki. Maks Brod je Karesevemu tekstu dodal kot okvir prvo in zadnjo sliko, ki se godita na Švandovem dvorišču, pred kmetiško hišico, v kateri mu gospodinjica pravkar poroča na Dorotko, simbol češkoslovaške žene. Od tod zvalbi plemeniti razbojnik Babinsky kmetiškega dudaka Švando k vedno žalostni kraljici in semkaj ga zopet privede po dramatičnih doživljajih nazaj v narode Dorotko.

V širni, bogati svet zapelje Babinsky preprostejšega Švando, na kraljevski dvor, kjer se vanj zaljubi dekliška kraljica ledenega srca; toda ista kraljica da Švando obsojiti na smrt, ko pride Dorotka za pobeglim možem na dvor. Že leži Švandova glava na tla, da mu jo odseka krvnik, a reši ga Babinsky, ki ukrade zaplenjene duše in zamenja rabljevo sekro z metlo. Zdaj bi se Švanda lahko vrnil domov, toda zlaže se, da ni kraljice niti malo poljubil in zakliče: »In če sem jo le napol, le četrt, le malo malenkostno poljubil, naj me na tem mestu vzame vrag!«

In pri tej priči se pod lažnivcem vdoro tla, in Švanda zleti v pekel. Zakaj vrag si je že dolgo želel, da bi dobil v pekel Švando muzikanta. Tako je Švanda v pekel: a igrati noče, dasi ga vrag prosi, roti, mu ukazuje, ga zvijačno izzivlja, da bi zaigral. Pravcata češka trma pa ne odneha in noče zaigrati. Končno ga reši Babinsky, ki ga priigra s kartami. Vrag namreč zaigra nasproti razbojniku najprej Švandove duše, nato Švando nesrečni Dorotki, dasi se je končno tudi Švando dušo. Babinsky vrne mato Švando nesrečni Dorotki, dasi se je

med tem sam zaljubil vanjo in bil po zvesti ženi vzlic vsem mikom odklonjen. Babinsky pa se vrača v svoje gozdove, da razbojnikuje nadalje, oplenja bogataše in obdarja siromake ter ostane pri tem nesrečen v spominu na lepo Dorotko.

Kares in Brod sta torej prav spretno zvezala češko narodno pravljico z legendarnim razbojnikom ter napisala izredno ljubko, pestro, živahno, ljudskega humorja bogato dejanje, ki nudi skladatelju in režiserju ter inscenatorju mnogo prilik, da uveljavijo svojo domišljivost. In tako naj priznam, da je uprizoritev za naše razmere naravnost sijajna, razkošna v dekoraciji in kostimih, izvrstno pripravljena v solih in številnih ansamblih, predvsem pa orkestralno in pevski po direktorju Poliču izdelana do možnega viska.

Glasba Weinbergerjeva je skoraj vseskozi zajeta ali prisposobljena češkoslovaškim narodnim popevkom in plesom ter je očitno, da sta mu bila vzornika Smetana in Dvořak. Uporabljeni pa sta tudi druge glasbenike kot melodične vzglednike. Weinberger mojstrski obvladuje orkester, ki mu je jako pester, često poln in blesteč, včasih lirski čustven, včasih grotesken, včasih dramatično silen, nikdar neokusen ali posiljen. Tudi pevski part mu je naravnost tekoč, za pevce hvaležen, za poslušalce z neprestano tekočimi melodijami in temati vseskozi prijeten. Modern je, a pri tem ljudski in ni čudno, da je ta njegova komična opera naglo osvojila celo vrsto velikih odrov. Melodičnost pač se zmerom zmaguje. Zlasti zanimiva je uporaba fuge za ples satanel v peku, duhoviti domislek, ki ob številnih besedah baletu vedno močnejše učinkuje kakor pri nas, ki smo v tem pogledu revni.

Zelo občaljujem, da je bil obisk te efektne, ljubke, imenitno pripravljene češke opere pri njeni premijeri tako škandalozno slab. Zlasti da so bile lože malone prazne, je neverjetno! Cirkus je pač vabljivejši. Srednji sloji nimajo sredstev, imovitejši so apatični. Tako se mora ubiti najidealnejša ambicija uprave in oboja.

Kar pa je bilo publiko v gledališču, je bila čudno hladna in nezaupna. Poleta in temperamenta je v našem občinstvu uprav strošno malo. Trdno sem preverjen, da bodo stalni abonenti sprejemali »Švando dudaka« odprtejši, vdeležjeji duš. Opera močno ugaja po vseh odrih in to tudi popolnoma zasluži.

O posameznih kreacijah in uprizoritvi poročam čim prej. Fr. G.

»Jonny swins«, zanimivo operno delo, mladega komponista E. Kreneka, ki je doseglo v preteklem letu po vseh večjih odrih Evrope in Amerike, ogromen uspeh, se vzprizori, po lepem uspehu v lanske sezoni, tudi letos na našem odru. Delo, ki je zrcalo našega časa, se razvija s kinematografsko hitrostjo in v hitrem pulzirajočem tempu pred našimi očmi. V akcijo stopa radio, avto, lokomotiva, globus, manager itd. Partitura je polna duhovitih domiselskov ter deluje vseskozi sveže. Naslovno vlogo poje naš priznani bariton Primožič, skladatelj Maks mladi simpatični tenor Vičar, član zagr. kazališta, virtuoz na gosli P. Grba, sobarico Yvonne Poličeva, operno pevko Anito Majdičeva, ki bo nastopila z najmodernejšimi toaletami. Poleg imenovanih nastopijo še: Rumpel, Mohorčič, Simončič, Rus, Jarc, Sekula i. dr.

Ibsnova drama »Strahovi« se vzprizori tretjič v letošnji sezoni drvi za abonente reda E. Sicer običajne dramske cene.

Beležnica

Koledar.

Danes: Ponedeljek, 7. oktobra 1929, ka-tofičani: Sergij, pravoslavni: 24. septembra, Simon i Tekla.

Današnje prireditve.

Kino Matica: Manolesko.
Kino Ideal: Tonyjevo junaštvo.
Kino Ljubljanski Dvor: Tatarska krl.
Rubinsteinov klavirski koncert ob 20. v Unionu.

Zaključna predstava cirkusa Konrado.

Dožurne lekarne.
Danes: Bohinč, Rimska cesta, Leustek, Resljeva cesta.

—lj Odbor turistovskega kluba »Skala« sklicuje v četrtek dne 10. tm. ob pol 9. uri zvečer važen članski sestanek v klubovem lokalu Gosposvetska c. 6.

Otvoritevna predstava na šentjakobskem odru

V soboto so Ssentjakobčani otvorili svojo deveto sezono s 3. dejansko komedijo Arkadija Averčanka »Igra s smrtjo«, ki jo je prevzel Rado Pregarc. Snoči so komedijo ponovili. Obisk ni bil tako lep, kakor običajno na šentjakobskem odru. Cirkus v Tivoliju je pač privlačnejši.

Komedija »Igra s smrtjo« je kot delo Rusa Averčanka tako, kakor so skoro vsa ruska dela, torej manjka jim tako izrazitoga komičnega dejanja in komičnih situacij, kakor smo jih vajeni v nemških ali francoskih komedijah. Taka komedija more uspeti le, če je zrežirana kolektivistično, hkrati mora jo biti pa tudi glavni igralci tako močni, da prikažejo vse številne individualnosti komedije, brez katerih delo ne more imeti uspeha. Zdi se, da tiči težkoča vseh ruskih del ravno v potrebi skupne kolektivne in individualne režije. Gnidovec se je očitno potrudil pri režiji komedije, da mu pa ni popolnoma uspela, ni njegova krivda. Kolektivno igro zmorejmo samo močni igralci skupaj, od katerih je težko reči, kateri je boljši. Šentjakobski oder pa zbira okoli sebe mlade, za oder navdušene ljudi, med katerimi so talentirani, že vigrani, drugi zopet začetniki, tretji slabšeji. Zato bi ta komedija v tem pogledu bolj uspela, če bi jo igrali recimo ne kot otvoritveno, temveč kot zaključno v sezoni, ko se igralci med seboj že poznajo in jih režiser lažje po svoji volji in potrebi režira.

V splošnem so se tudi vsi igralci zelo potrudili. Starejši igralci kakor Košak, Lavrič, Pirčeva itd. so svoje vloge kot take podali naravnost izvrstno. Seveda marsikateri prizori njihovih vlog niso prišli do veljave, so bili zabrisani, ravno zaradi omejenega nesodelovanja in podpiranja vseh akterjev v prizorih. Naj bo igralec sam še tako dober, če njegovo igranje ne podpira soigralci, je celoten vtis medel. Košak je igral vseskozi občuteno in smiselno. Rešil je s svojo izrazito igro marsikateri prizor. Ravno tako Lavrič, le da so tu pa tam njegove kretje nesmiselne. Gleda Pastorčiča, ki po dolgem presledku zopet igra, je težko izreči sodbo. Gotovo pa je, da se mu je po igranju in govorici poznalo, da že dolgo ni bil na odru. Kaj zmoreda v kolektivni igri dva-dobra igralca, sta pokazala Lavrič in Moser v 3. dejanju v komični sceni, ko hočeta kot zavarovalna agenta zavarovati drug drugega. Ta prizor je bil tudi najboljši in najefektniji. Pirčeva je pač Pastorčič premalo podpiral, tako da je popolnoma uspela le v nekaterih prizorih. Modičeva je igrala, ki ne more zgrešiti. Tako je bila tudi to pot ena najrdnejših opor svojih, tu pa tam na slabih nogah stojiče okolice. Košakova je imela najhvalejše vlogo. Ni se ji bilo treba ozirati na soigralce, za to je popolnoma uspela. Kot izvrstno karakterno igralko jo poznamo že od preteklih sezon. Manjše epizodne vloge so odigrali Baranova, Nahlik, Čuk in Trtnik. Občinstvo se je imenitno zabavalo.

Iz policijske kronike

Ljubljana, 7. oktobra.

Včeraj je bil zopet izvršen manjši vlom v mesto in sicer v barako na stavbi podjetnika Bastešina na Miklošičevi cesti. Vlomilec je izkoristil priliko, ko je šel nočni čuvaj na stavbšču, Jakob Lazar, večerjat. Odtrgal je na baraki ključavnico, odnesel več oblike v skupni vrednosti 1420 in pobegnil. Vse kaže, da je vlomilec razmere v baraki dobro poznal.

Tapetnik France Sever je prijavil, da je pred dnevi nekdo skušal vlomiti v njegovo delavnico na Cesti dveh cesarjev 10. S seboj je prinesel razno vlomileško orodje, žago, kladivo, plo, diela itd., pa je vse skupaj pustil pred delavnico. Najbrž je pri poslu nekdo zmotil in pregnal.

Železniški uradnik Viktor Vodišek je pustil včeraj ponoči kolo pred kavarno »Evropa«. Kolo je bilo sicer zaklenjeno, toda nekdo ga je kljub temu odpejal. Kolo je dirkalno, italijanskega izvora in zeleno barvano. Opremljeno je s torpedo-zavoro in ima spredaj pritrdjen otroški sedež ter kilometrski števec. Vredno je 2000 Din.

Krst novega čolna Društva za raziskavanje jam

Včeraj so se zbrali naši jamarji na Vrhniki k intimnemu slavlju. »Krstili« so svoj novi čoln, ki so ga pred kratkim nabavili. Kumovala je ga E. Jelovškova, soproga znanega vrhnjskega jamarja. Čoln je iz gumiranega platna in zložitiv, tako da se prav lahko prenaša tudi po kopnem. Nosi lahko 8—4 osebe, je izvanredno stabilen, tehta pa samo 25 kg. Čoln, ki je dobil ime »Nada«, bo našim jamarjem prav dobro služil. Saj so si morali v zadnjih letih že večkrat pomagati z zasilnimi lesenimi čolni, ki so jih šele v jamah sestavljali, kar je bilo seveda precej zamudno. Sedaj se bodo lahko lotili tudi najtežje dostopnih vodnih jam v območju podzemke Ljubljane med Planino in Vrhniko. Jamarjem želimo pri proučevanju podzemskih skrivnosti našega Krasa mnogo uspeha.

Dnevne vesti.

— **Napredovanje v naši vojski.** Kralj je podpisal ukaz, s katerim so napredovali v čin sanitetnega polkovnika mornarice podpolkovnik dr. Fr. Vrečko, v čin apotekarskega kapitana I. klase kapitan II. klase Milan Knievald in v čin kapitana I. klase kopitan II. klase Cvetko Tonič, v čin poročnika podporočniki v pehoti Karel Pirš, Jakob Blažon, Leopold Škodlar, Alojzij Pelzon, Josip Rihavec, Hermenegild Vidmar, Ivan Vipar, Stanko Rupnik, Josip Sosič in Stanislav Hyatal, v artileriji Karlo Novak, Ivan Ravnik, Franc Mladič, Andrej Pirč, Zvonimir Bohte, Rudolf Adamk, Jožef Pertok, Ladislav Galijan, Pavle Jezernik in Josip Horvat, v konjenici Josip Golob, v inženjerski stroki Milan Pozder, Josip Šolar, Rudolf Merlini in Rudolf Romšak, v zrakoplovstvu Drago Brezovšek, Kazimir Židanik, Jožef Kropar, Ivan Svetlin in Viktor Gliha; v čin inženjerskega kapitana I. klase kapitan II. klase Dragan Kober.

— **Kongres slovenskih filologov v Pragi.** Včeraj je bil v Smetanovi dvorani v Pragi svečano odprt kongres slovenskih filologov. Odprtovali so se udeležili zastopniki vlade, diplomatskega zavra in vseh kulturnih ustanov. Odprtovali govor so oddajali po radiu. Jugoslovanska kolo in Českoslovaška - jugoslovanska 'ga privedla drevo udeležencem kongresa prijateljski večer, na katerem bosta predavala prof. dr. Kidrič in dr. Popović.

— **Koncentracija zemskih ostankov in goslovskih vojakov na Českoslovaškem.** V Českih Budějovicah so prednji teden odpravili zemске ostanke v svetovni vojni padlih jugoslovskih vojakov. Na pokopališču Sv. Otilije so odkopali 175 grobov. Zemске ostanke naših vojakov so položili v mrtvašnico, od koder jih prenešajo v jugoslovanski mavzolej. Do zime be odkopanih 1200 jugoslovskih grobov in zemski ostanki naših vojakov bodo prepeljani v mavzolej v Jindřichovcih pri Karlovih Varih.

— **Skupščina Zveze jugoslovskih mest.** Zagrebški župan je kot predsednik Zveze mest kraljevine Jugoslavije povabil zastopnike vseh v Zvezi včlenjenih mest na glavno skupščino, ki se bo vršila 19. tm, v Splitu. Zastopniki naših mest bodo razpravljali v raznih perečih vprašanjih. Med drugim tudi o financiranju mestnih občin po principih, ki veljajo v drugih evropskih mestih. Zveza namerava izdati zgodovino jugoslovskih mest, obenem naj bi pa izdajala lastno glasilo. Razpravila o se bo tudi o voznih olajšavah za uradnike mestnih samouprav.

— **Iz državne službe.** Imenovan je za šumarja pri sreski šumarski upravi v Boh. Bistrici pomožni šumarski tehnik Hinko Janša.

— **Legitimacije državnih uradnikov za polovino vojn.** Direkcija državnih železnic v Ljubljani razglasa: Koncem tekočega leta poteče petletna doba onim legitimacijam za kupovanje polovinskih voznih kart za državne uradnike, upokojeince in njih rodbine, katere so bile izstavljene v letu 1925. Državni uradi se naprošajo, da predložijo direktoriji državnih železnic v Ljubljani čimprej episke za zamenjavo teh legitimacij sestavljene točno po členu 82 Navodil o izdajanju voznih ugodnosti (Ur. l. 48 z dne 2. maja 1927); v njih naj navedejo številke starih iz 31. decembra 1929 veljavnih legitimacij in priloge po Din 10 za vsako legitimacijo. Izstavljene nove legitimacije se bodo razposiljale v drugi polovici meseca decembra. Stare legitimacije brez slik je vrniti železniški direktoriji po Novem letu v svojo uničenje. Legitimacijam izdanim kasneje kot v letu 1925 pa podaljšujejo veljavnost pristojni državni uradi.

— **Filharmonična družba v Ljubljani** je razpisala dne 12. aprila t. l. nagrado v znesku od 5000 Din (petisojst Din) za najboljšo, originalno, še ne izvajano instrumentalno skladbo pod sledečimi pogoji: 1. skladba mora biti pisana za večji, najmanj pa za godalni orkester; oblika: poljubna; trajanje: skladbe: od 15—20 minut; 2. pravico do udeležbe na tem razpisu imajo slovenski skladatelji; 3. s tujo roko in črnilom pisano partituro brez navedbe avtorja je oddati najkasneje do 1. novembra t. l. tajniku podpisane družbe. Skupno s partituro je oddati tudi zapečateno kuverto, na kateri ima biti napisan naslov vlozene skladbe, v kuverto samo pa je vložiti list z navedbo imena skladbe ter polnega naslova skladatelja; 4. pravica prvega izdajanja je pridržana podpisani družbi. Filharmonična družba v Ljubljani.

— **Primorci, Jugoslovanci.** Izšla je 15. številka »Primorskega Glasca«, ki je tokrat izredno bogata na dopisih iz raznih krajev z onstran meje. Zanimivi so tudi članki in zlasti poročila o nameranih dnevnih primorske kulture, ki bi se imeli vršiti dne 5. in 6. t. m. List je na prodaj po vseh večjih trafikah v Ljubljani, Mariboru in Celju. Nove naročnike sprejema založba »Jug« v Ljubljani, Selenburgova ulica 7/II.

— **Oddaja glavnih tobačnih zalog.** Dne 19. oktobra 1929 se vrši licitacija zakupa glavnih tobačnih zalog. Ponudbe za zaloge v Sloveniji se morajo do tega dne vložiti v zapretem in zapečatenem listu pri Oblastnem monopolskem inspektoratu v Zagrebu. Pogoji, po katerih se dajejo v zakup glavne zaloge, potem obrazci ponudb, se dobijo tudi v glavnem skladišču tobačnih izdelkov pri tobačni tovarni v Ljubljani proti plačilu 10 Din. Pogoji se pošljejo tudi na pisмено naročbo po pošti.

— **Sadni sejem v Ljubljani.** Ugodna sadna letina in potreba za pospeševanje sadne trgovine je napotila Sadiarsko in vrtnarsko društvo, da priredi od 19. do 24. t. m. velik sadijski sejem, ki naj nudi interesentom potrebno priliko za prodajo in nakup lepega in dobrega namiznega sadja. Sadiarsko in vrtnarsko društvo je v zvezi z upravo velesejma ukrenulo vse, da bo kupčija kolikor mogoče lahka in uspešna. Zato vabimo vnanje in domače

interesente, da se te prireditve polnoštevilno udeležijo. Vse blago bo izbrano, cene pa zmerne.

— **Zbornica za trgovino, obrt in industrijo v Ljubljani** ima v torek dne 15. t. m. ob pol 9 uri dopoldan v svoji dvorani javno plenarno sejo.

— **V naše državljanstvo** je sprejet posestnik iz Spodnje Hudiinje Franc Cvek z ženo Karolino, hčerko Marijo in sinom Ivanom.

— **Esperantske učne knjige v slovenskem jeziku.** Esp.-slov. slovnica (primerna tudi za samouke) Cena 15 Din. Esp.-slov. in slov.-esp. slovar — cena 55 Din. Ključ za Esperanto (kratka slovnica in slovarček) cena 3 Din. Omenjene knjige se naročajo pri Klubu esperantistov v Ljubljani, dobe se pa tudi v vseh knjižarnah.

KINO LJUBLJANSKI DVOR

DANES ZADNJI RUSKI FILM
TATARSKA KREI
v gl. vlogi hudočestvenik Leonidov.
Ob 4., 7., 9. uri.
Ne zamudite zadnje prilike! Kaj takega se niste videli. Grozodejstva temnega 16. stoletja.
ZADNJI DAN! ZADNJI DAN!

— **Vreme.** Vremenska napoved nam obeta menjajoče se oblačno vreme. Včeraj je bilo lepo samo v Skoplju, drugod pa deloma oblačno. Najvišja temperatura je znašala v Skoplju 26, v Beogradu 25, v Zagrebu in Splitu 23, v Mariboru 22, v Ljubljani 21,4. Davi je kazal barometer v Ljubljani 773,3 mm, temperatura je znašala 10 stopinj.

— **Zver v človeški podobi.** Novosadsko prizivno sodišče je te dni razpravljalo o zločinu seljaka Sovra Brankova iz Izbista v Banatu, ki se je moral zagovarjati zaradi trpinčenja svoje ljubice, 27letne Ane Matički. Lani od 27. septembra do 6. oktobra je Brankov zaprl nago v temno in mrzlo čumato, ji zvezal roke in noge z verigami in jo privezal k zidu. Z jekleno palčko je sadištni zločinec nesrečno svoj žrtev tepel po podplatih. Pred sodiščem v Belci cerkvi je bil obsojen na 7 let ječe, pa se je proti višoki kazni pritožil. Apelacijsko sodišče je potrdilo obsodo.

— **Surov cirkuški bokser.** V Osijeku je te dni gostoval manjši cirкус, v katerem je kot bokser nastopal tudi artist Sandaro. Mož je povzal osižeške bokserje na junaški mejdan. Odzvala sta se amaterska bokserja Ljurić in Steleer, pa sta slabo naletela. Sandaro je bil zelo surov in ju je prav nemilostno obdelaval. Ko je razjarjena publika ogorčeno protestirala, se ji je Sandaro rogal. To je občinstvo še bolj razkačilo. Sandaro je nenadoma skočil na svojega nasprotnika, ga podrl na tla in ga začel pretepati. Občinstvo je pa vdrlo v areno in navallilo na bokserja. Da ni posredovala policija, bi ga bili ubili. Sandaro je bil obsojen na 500 Din globe. Kaznovan je bil tudi ravnatelj cirka, ki je ozmerjal policaje.

— **Käfer izročil državniemu pravdnstvu.** Poročali smo že, da so pri reviziji blagajne novosadske kurilnice ugotovili velik primanjkljaj, obenem so pa prišli na sled tudi velikim poneverbam. Uradnik Ludvik Käfer je ponarejal plačilne liste in oškodoval državo za 270.000 Din. Mož je pri aretaciji odločno tajil krivdo, pod težo dokazov je pa končno priznal, da je denar v veseli družbi zapravil. Policija ga je izročila državniemu pravdnstvu.

— **Dva najeta morila.** V Deronji v Banatu je te dni policijski komisar Lazar Dimić prijel dva potepuha, ki sta se mu zdelo sumljiva. Pri zaslišanju sta trdila, da sta prišla v Deronjo, da izbirata od nekega posestnika 10.000 Din. Komisar jima seveda ni verjel. Zaelišal ju je in lopova sta priznala, da sta imela namen umoriti bogato srbsko seljakinjo iz okolice Deronje. Najeta ju je njena sorodnica, ki bi rada podedovala ogromno imetje in jima obljubila 25.000 Din nagrade. Policija je lopova izročila sodišču.

— **Drzen roparski napad v Mladencu.** Drzen roparski napad je bil te dni izvršen v Mladencu. V hišo posestnika Arsenija Aleksandrovića so zvečer vdrl štiri maskirani razbojniki s samokresi v rokah. Trije so vdrl v spalnico, četrti je pa ostal na preži. Zathevali so denar. V hiši sta bili samo seljakova žena in hčerka, ki sta roparjem izročili 60 zlatnikov in 4000 Din. Banditi so brez sledu izginili.

Iz Ljubljane

— **Ij Ilirska razstava.** V soboto 12. tm. ob 11. dopoldne se odprvi v veliki preurejeni dvorani Narodne galerije v Ljubljani skem Narodnem domu zgodovinska razstava, v kateri bodo razstavljene najrazličnejši predmeti, ki spominjajo na ilirsko dobo, na one čase, ko so bile naše pokrajine pod vladjo slavnega francoskega cesarja Napoleona I. Iz svojih bogatih zbirk so prispevali za to razstavo: muzej v Ljubljani, mestni muzej v Ljubljani, muzejska društva, v Mariboru, Ptuj in Celju, dalje »azični zasebniki, predvsem imejitelja velikih in dragocenih zgodovinskih zbirk: sodni nadvestnik vitez pl. Strahl v Škofji Loki in pa višji živinozdravnik iz Kamnika, g. Niko Sadnikar. Veliko materiala se je nabralo tudi v raznih kranjskih gradovih, ki hranijo še mnogo predmetov iz ilirske dobe. Na razstavi bodo zastopani tudi odlični sodobniki v slikah, predvsem razni župani (meri), ki so uradovali pri nas za časa francoske vlade. Razstavljeno bo cela vrsta izredno redkih in zanimivih predmetov. Po dobrotnosti bomo še sporočili. Razstava bo odprta deset dni ob sobote 12. oktobra dalje dnevno od 9. do 12. in od 2. do 5. ure popoldne. Vstopnina znaša 5 Din. Sole in društva, ki posetijo to izredno in interesantno razstavo, pa plačajo le 2 Din vstopnine.

— **Ij Vzorčni sadni sejem,** ki bo trajal v Ljubljani od 19. do 24. t. m. obeta po doseženih prijavah in pripravah mnogo uspeha. Pričakovati je, da se ga udeležijo interesenti od blizu in daleč in da se bodo sklepale kupčije povolno. Razstavljene bodo najboljše domače vrste namiznih jabolk, kakor kanadke, voščence, zlate plemenite, mošančkarji itd. po primerno ugodnih cenah.

— **Ij Esperantski tečaj** za začetnike se bo tudi letos vršil v šentjakovski šoli. Otvoritev v torek dne 8. t. m. ob pol 20. uri zvečer. Učnina mesečno 15 Din, za dijake 16 dinarjev.

— **Ij Pevski koncert čeških Sokolov v Ljubljani.** Sokolski pevski zbor iz Moravske Ostrave, ČSR prvi koncert v Ljubljani v sredo dne 9. t. m. v Filharmonični dvorani. Dirigiral bo skladatelj br. F. M. Hrodl. — Predprodaja vstopnic je v Matični knjižarni. Češki bratje pridejo v Ljubljano v sredo 9. t. m. z brzovlakom ob 17.19. Pozivamo vse brate in sestre v Ljubljani, da se sprejema na kolodvoru v čim večjem številu udeležijo. Kroj civilni z znakom. — Zdravo! — Starešinstvo JSS.

— **Ij Svetovnoznani pianist Artur Rubin-**stein nastopi nocoj na koncertu v Unionski dvorani. Program je izredno interesanten, veliki umetnik, ki spada med najslavnejše pianiste sveta pa zasluži vse naše zanimanje. Zato vabimo občinstvo na nocojšnji koncert, ki se vrši v veliki dvorani hotela Union točno ob 20. uri. Predprodaja vstopnic v Matični knjižarni.

— **Ij Spored zborovskega koncerta sokolske pevске zbor iz Moravske Ostrave,** pod vodstvom dirigenta Hradila. 1. Marhula-Hradil: Straža domovine. 2. Foerster: Sveti Vavrac in ljudska pesem. 3. Bendl: Korčnica Taboritov. 4. Smetana: Kmetketa himna. 5. Hradil: Pesem Beskidov. 8. Janáček: Sedemdesettisoč. 9. Křižovskí: Utopljenka. 10. Moravske narodne. Predprodaja vstopnic za koncert v Matični knjižarni.

— **Ij Pevsko društvo Ljubljanski Zvon.** Danes zvečer ob osmih prva skupna vaja mešanega zbora. Vse in vsi! Tajnik.

— **Ij Izgubljen suknjič.** V nedeljo jutraj je bil na potu od Golove na Orle izgubljen modrikastostiv suknjič športne obleke, ki je lastniku padel izza nahrbtnika. V suknjiču sta bila dva robca, češki kolesar z beležkami in etui z naočniki. Gospod z dečkom, ki sta ob poti pobrala kostanj, bo morda vedel, kdo je suknjič našel. Pošteni najditelj naj suknjič proti nagradi izroči naši upravi.

Iz Celja

— **c Včerašnja športna nedelja v Celju.** Včeraj popoldne sta bili odigrani v Celju dve prvenstveni nogometni tekmi in sicer ob 14. tekma rezervnih moštev SK Celja in SK Olimpia iz Gaberja, ki je končala z zmago SK Olimpia v razmerju 3:2, polčas 0:2, ob 16. pa sta se spoprijeli prvi moštvi omenjenih klubov in je zmazalo SK Celje z rezultatom 4:0, polčas 3:2. Publike je bilo precej, ki je zelo glasno »drukač« za oba kluba.

— **c Dva nova obrata v celjski okolici.** Posestnik Ivan Hofbauer iz Vitana je zaprosil pri celjskem sresnem načelstvu za oblastveno odobrenje za zgradbo novega mlina ob potoku Hudiinji v katastralni občini Nova Cerkev. Komisijonela poizvedba in obravnava se vršita v četrtek 10. oktobra ob 12.30 na licu mesta. Isti dan se vrši komisijski ogled novih gostalniških prostorov gostilničarke Ane Čepe v Kresniku, občina Tebarje in sicer ob 15.30.

— **c Dve izgubljeni. Sanit, major dr. Debe-**liak, upravnik časne vojaške bolnice v Celju, je v soboto zvečer med 19. in 20. uro izgubil na celjskem kolodvoru ali v bližini kratko zlato veržico z zlatim obeskom. — Isti dan popoldne je izgubila delavka Marija Kolenc, zaposlena v tovarni Westen v Gaberju, domov gredečo z dela, svoj tedenski zaslužek 130 Din.

— **c Brezobzirna kolesarja.** Po Dolgem polju sta se peljala s kolesi iz Celja proti Novi cesti 25-letni cinkamiški delavec Josip L. in 19-letni posestnikov sin Franc P. iz Gaberja in se iz gole občinstvo s precejšnjo silo zaletela v mimo idočo tovarniško delavko Marijo Točajevo iz Gaberja. Podrla sta jo na tla in si je Točajeva pri padcu občutno poškodovala levo roko. Ko jima je očitala, zakaj da nista pozvonila, sta jo surovo zavrnila. Halt Maul! — in nadaljevala vožnjo. Pri zaslišanju na policiji sta skušala nadzorniku natvezati, da je Točajeva sama padla. Prejela bosta primerno nagrado.

— **c Povečanje tkalnice v Preboldu.** Tkalnica v Preboldu je znatno povečala svoje obratne prostore in je zgradila na glavnem poslopiju novo ostrešje. Kolodavčija novih prostorov in ostalih adaptacij bo v petek 11. t. m. ob 14.30 na licu mesta.

— **c Zlobna telesna poškodba.** Delavec Vinko Strašek, star 23 let in stanujoč na Miklavčevem hribu, je seljal 3. tm. na bregu Savinje pod železniškim mostom pesek za stavbnika Gologranca. Pa je prišel tja 24-letni voznik Friderik O. iz Celja in odpeljal Straška precejšnji pesek, katerega je bilo približno 1 m³. Naslednji dan pa je O. napadel Straška in ga pošteno obdelal s pestjo po obrazu in obrcal, ker je Strašek baje razširjal med znanci trditve, da mu je O. ukradel 1 m³ peska. O. se bo moral zagovarjati zaradi pregreške lahke telesne poškodbe, ker je Strašek predložil zdravniško izpričevalo.

— **Pri boleznih žolča in jeter,** žolčnih kamnih, zlatič, uravna naravno »Franz Josefova« grenčica prebavo na naravost popoln način. Izkušnje na kliniki potrjujejo, da učinkuje domače zdravljenje z »Franz Josefovo« vodo posebno dobro, če jo mešamo s toplo vodo, izpijemo jutraj na tešče žolčec. »Franz Josefova« voda se dobi v vseh lekarnah, drogerijah in specialističnih trgovinah.

— Janezek, povej po pravici, kdo ti je napisal domačo nalogo.

— Papa.

— Celc?

— Ne, jaz sem mu pomagal.

Kokoši tat umoril kmečkega fanta

Tragična smrt vlega mladeniča — Strah pred roparji

Puconci, 6. oktobra.

Prebivalce našega okraja obiskujejo že dalje časa predrzni tatovi, ki so postali posebno nevarni perutnini. Tako so zaporedoma obiskali in opleni posetnika Matijo Kuharja in Vilmo Sutarjevo ter se nekatero druge. Končno so prišli po svoj plen tudi na posestvo Franca Severja, kjer pa je domači sin Janez, vrl mladenič, star komaj 19 let, stražil ter se takoj napotil za tatovi, ki so odnesli iz kurnikov 10 kokoši. Tatove je zasledoval do pucinskega pokopališča.

Se onkraj železniške proge se je eden tatov ustavil in obrnil proti zasledovalcu. Prišel se je strašen boj, kar je drugi dan jasno svedočila krvava in razkopana zemlja. Mladi Janez Sever je bil sicer oboje rojen s kolo, ki si ga je nekje izruval najbrž šele med begom, tat pa je imel velik nož. Mladenič je oblezel na torišču strašnega boja ter se je šele proti jutru ves razmesarjen priplazil domov. Prišel ni niti do hiše in so ga od tračnic na njegove obupne kolice drugi spravili domov. Ti ljudje pripovedujejo, da si je nesrečni mladenič z rokami tiščal drobce v trebuh in da je strašno kravrel iz mnogih ran. Takoj so ga odpremili v sobosko bolnico, kjer mu pa niso mogli več pomagati. Po večernih strašnih mukah je izdihnil. Bil je pa pred smrtjo še toliko pri zavesti, da je opisal svojo borbo z nevarnim zločincem in

da je označil kot takega nekega Stefana Šostarca iz Gorice.

Mladi Sever je dobil tako nevarne rane z nožem, da bi mu nobena zdravniška pomoč, pa če bi mu bila nudena tudi takoj po boju, ne mogla rešiti življenja. Kakor je ugotovila obdukcija, je bilo črevesje popolnoma razrezano in tako tudi sprednji del leve pljučne strani.

Takoj ko je nesrečni mladenič na smrtni postelji navedel zločinca, so orožniki odšli na dom Stefana Šostarca. Ta je imel med tem toliko časa, da se je opral krvi in tudi skril krvavo obleko. Vendar pa je padel sum nanj še pred izpovedjo Severja, ker so na krvavem mestu našli kapo, o kateri je pričala vsa vas, da je njegova. Odgnali so ga v zapore sodišča v Murski Soboti.

Pokojni Janez Sever je bil v vsej vasi zelo priljubljen. Bil je sin-edinec. Vsi žalujejo za njim. Njegova žalostna smrt pa je napolnila vse tudi s strahom, kajti približe se zima, v kateri je vedno več tatvin, kakor poleti, — in če so že v Prekmurju običajni kurji tatovi moriški napadalci, kakšni bodo šele drugi, ki iščejo vedno vredno blago po kmetijskih hišah.

Pred skrajno nevarnimi zločinci je moralo naše prebivalstvo že večkrat organizirati svoje straže in tako bo treba — kakor vse kaže — to tudi letos. Reveži brez zaščite pa bodo ostali prebivalci na samotni

48 letna prababica

Da je zdaj svet drugačen, nego je bil, dokazujejo tudi prababice. Med najmlajše prababice na svetu spada neka šivilja na Montmartru v Parizu, ki je stara šele 48 let. Poročila se je v Milanu kot 14letna deklica. S 15. letom je bila že mati. Njena hčerka se je tudi poročila s 15. letom in tako je bila mati babica, ko je bila stara hčerka komaj 16, ona pa 31 let. Kakor vse Parižanke, tako se je tudi ona pridno šminkala in elegantno oblačila, tako da bi človek mislil, da je še devica, v resnici je bila pa že babica. Pa tudi njen vnuk se je oženil kot 17letni fant in tako je postala njegova babica z 48. letom. Če pojde tako naprej, bo s 64. letom že praprababica.

Umetni diamant

Profesor Willard Shersey je imel te dni v ameriškem kemičnem društvu v Minneapolu zanimivo predavanje, v katerem je dokazoval, da se dajo umetno izdelovati veliki, krasni dijamanti. Poslušalcem je kazal velik dijamant, o katerem je trdil, da ima vse lastnosti pristnega diamanta, da pa je bil narejen v njegovem laboratoriju, in sicer iz čistega sladkorja pod pritiskom 10 ton na en kvadratni palec. Profesor je izjavil, da je to največji umetni dijamant in da je štirikrat večji od onega, ki ga je napravil francoski učenjak Moissan v svoji električni pečici že pred mnogimi leti.

Shersey je poslušalcem tudi povedal, kako se mu je posrečilo napraviti dijamant. V grafitnih epruvetah je raztopil železne opilke in sladkor, potem je pa vtil to zmes v mrzlo vodo in dobil je velik pritisk, ki je potreben za ta kemični proces.

Film

Kinofikacija sovjetske Rusije

Kinofikacija pomeni razširjenje filma in kina kot najučinkovitejšega orožja kulturne revolucije. Načrt kinofikacije je razdeljen na letne etape od 1929 do 1933 in intenzivnost te akcije mora biti od leta do leta večja. V petih letih se mora število kinematografov v Rusiji dvigniti od sedanjih 6738 na 22.051, (brez Solških in prosvetnih kinematografov ljudskega komisarjata prosvete, ki se morajo pomnožiti od 500 na 15.000). Najmanjši bo prirastek tako zvanih komercijskih (trgovskih) kinematografov, to je kinopodjetij raznih filmskih, javnih in drugih organizacij. Prirastek bo znašal tu samo 46%. Kinematografi delavskih klubov se pomnože od 2254 na 3850, kar znaša 71%, potujoči vaški in stalni kinematografi se pa pomnože od 2752 na 17.000 ali za 517%. Istočasno računajo z minimalnim porastom posetnikov od 230 milijonov na eno milijardo. Za kinofikacijo je določila sovjetska vlada 220 milijonov zlatih rubljev in večina te ogromne državne podpore je namenjena kinematografom delavskih klubov in vasi.

Za kinofikacijo potrebuje Rusija 25 do 30.000 novi mehanikov. V ta namen je določila vlada zaenkrat 6 milijonov zlatih rubljev iz državne blagajne kot podporo Solam, v katerih se bodo izobraževali kinomehaniki. Kar se tiče aparature, bo sovjetskemu filmu večinoma zadostovala domača proizvodnja. Za kinofikacijo vasi bo skrbel Centrosojuz, za kinematografe delavskih klubov pa strokovne organizacije. Solški in prosvetni kinematografi spadajo v kompetenco ljudskega komisarjata prosvete. Materijelno - finančna baza je obenem baza vse kinofikacije. Kinofikacijski fond znaša že zdaj 70 milijonov zlatih rubljev. V proračunu je določenih za kinofikacijo

100 milijonov rubljev tako, da bo na razpolago 200 do 220 milijonov zlatih rubljev. Vsi stroški bodo pa znašali okrog 600 milijonov. Kinofikacija spada v okvir industrializacije in elektrifikacije sovjetske Rusije. Če se Rusiji posreči kinofikacija v polnem obsegu, bo glede filmske umetnosti prva država na svetu.

NOGAVICE z ŽIGOM

KLJUČ

Najboljše, najtrajnejše, zato najcenejše!

Sokolska tekma v Mariboru

Maribor, 6. oktobra.

Na letnem telovadišču mariborskega Sokola se je popoldne vršila vrstven tekma Sokolske župe Maribor v obdobju in sicer med društvi Crna - Lutomer, Maribor in Vardžin. V tekmi Lutomer - Crna je zmazala Crna, s 13 proti 12 v prvem polcu, in z 32 proti 9 v drugem polčaju. V tekmi Vardžin - Maribor na te Maribor zmazal s 16:9 v prvem polčaju in z 11 proti 10 v drugem polčaju. V zaključni tekmi med Crno in Mariborom je zmazal Maribor s 24:15, v prvem polčaju in 29:9 v drugem polčaju. Tako da je župni drvak za leto Sokol Maribor.

Aleksander Wisiak 50 letnik

Včeraj je v krogu svoje rodbine slavil 50-letnico rojstva ugledni, širom Slovenije znani trgovec g. Aleksander Wisiak.

Nihče bi mu ne prisodil, da nosi že peti križ. Saj je svež in čil; vse na njem priča, da je v najlepših letih, v polnem razmahu svojih sil. Mladeniško stopa in njegovi priključiva znanost in plemenito srce razodevata izobraženega, fino čutečega človeka. Malo jih je med nami, iz trgovskega sveta, ki bi se tako zanimali tudi za življenje nad vsakdanjim trgovskim kakor Aleksander Wisiak. O tem priča posebno njegova skrb za izobrazbo hčerke Lidije, ki dela kot plesna umetnica čast ne samo svojemu skrbnemu, dobremu in plemenitemu očetu, temveč tudi nam, ki smo sicer majhen, toda nadarjen narod. Brez teh žrtv, za katere ima jubilat samo notranje zadoščenje in ki mu jih v resnici ne more nihče poplačati, bi ne imeli plesne umetnice Lidije Wisiakove.

Aleksander Wisiak je bil rojen v Ljubljani 6. oktobra 1879. V trgovske posle se je začel uvajati v nekdanji znani trgovini Friderika Sossa. Iz Ljubljane je odšel v Linc, kjer je dobil službo v velepodjetju Frank. Zelfja po izpolnitvi v trgovskih poslih ga je vodila tudi v Nemčijo, končno se je pa nastanil zopet v Ljubljani kot glavni zastopnik svetovnega Schichtovega podjetja, kar je že 22 let.

V trgovskem svetu g. Wisiaka spoštujemo kot vestnega in solidnega trgovca, ki je znal prebroditi tudi najhujše gospodarske krize, ki je s svojo uvidenostjo in nasvetom pomagal neštetim tovaršem in ki je delal vedno v čest in prid svojega stanu.

Za družico si je izbral gospo Ano iz ugledne Koširjeve rodbine, ki mu je rodila razen Lidije še hčerko Elviro in sina Aleksandra.

Jubilantu iskreno čestitamo in kličemo: Se na mnoga leta!

Pristopajte k Vodnikovi družbi!

Augustus Muir

Črna maska

Roman

— Ne, — je odgovoril Hepburn mirno. — Prebavl sem mnogo, tega pa pri najboljši volji ne morem. Hiša ima glavni vhod. Zakaj niste vstopili skozi glavna vrata?

— Zakaj? Vzrok je zelo enostaven. — je odgovorila tiho. — Zato, ker so mi za petami ljudje, ki bi me radi odstranili. Zato, ker je zame vprašanje življenja ali smrti najti nocoj tu neko listino. Oh, zakaj ste prišli za menoj? Nisem hotela, da bi bili zapleteni v to zadevo. Zakaj ste prišli sem, gospod Hepburn?

— Vrag vzemi vse skupaj, — je zagodrnjal Hepburn zamišljeno.

Stal je v temi in stiskal pesti. Srce mu je šepetalo, da v njenem drhtečem glasu ni bilo laži, ne hinavščine. Čutil je, da jo po krivici dolži zločinskih namenov. Na obrazu se ji je poznalo, da je poštena.

Toda Richard Hepburn se ni dal tako lahko prepričati, da se v svoji sodbi moti. Zdal, ko je slišal, kako težko diha, je spoznal, da ni izurjena zločinka. Nasprotno, bila je tako razburjena, da se je komaj držala na nogah. Poznalo se ji je, da so njene sile že pri kraju.

Zasmilila se mu je in krepko ji je stisnil roko, ki je še vedno počivala na njegovih.

— Dobro, — je dejal globoko ginjen. — Verjamem vam. Zdal pa hitro na de- lo, da čim prej najdete, kar iščete. Čim prej zapustiva to hišo, tem bolje bo za vas.

Roke ni umaknila, dokler ni sam izpustil. Stala je v temi tako blizu njega, da je čutil njeno toplo sapo in vonj njenih kodrov. Čutil je, kako mu sili kri v glavo. Rad bi jo bil objel in ji zašepetal, da je vse v redu. Iztegnil je roke, pa si je v zadnjem hipu premislil.

— Požuriva se, — je zašepetala. — Poskusim...

Umolknila je in Hepburn je čutil, kako mu je stisnila roko. Neki v hiši se je nekaj zgignilo. Čudno, oba sta slišala, pa nista mogla razločiti, ali je bil glas ali koraki. Zdelo se je, da se širi ta zvok po hiši kakor valovi.

— Požurite se z iskanjem, — je zašepetal Hepburn. — Ne izgubljava časa. Da vidim, kaj je.

Smuknil je skozi vrata, jih priprl za seboj in čakal na hodniku. Nobenega glasu ni bilo slišati, pač pa je čutil, da prihaja od nekod hladen vetrič. Kaj, če je pustil vežna vrata odprta? Morda sta slišala, kako jih je zaloputnil veter. To je bilo sicer verjetno, toda Hepburn se je hotel na lastne oči prepričati. Odgrnil je zaveso in stopal previdno po stopnicah. Pod njimi je ves presenečen obstal.

Na drugem koncu hodnika je zagledal motne obrise okna, pod katerim je stala nepremična postava.

Dekle je nas prehitelo

Hepburn je bil tako hladnokrven, da se niti ganil ni. Vedel je, da bi ga neznanec opazil, če bi se ganil. Mož

na drugem koncu hodnika je očitno napeto poslušal.

Kar je mračni četverkotnik okna izginil, kakor da se je pogreznil v temo. Hepburn je spoznal, da je nekdo odprl vežna vrata, ki so mu zastirala pogled na konec hodnika. Zastiral je pritajeno šepetanje.

To je bil ugoden trenutek in Hepburn ga je izrabil. Po prstih se je vrnil v dvorano, kjer je bil pustil Rosamundo Grey. Slednja je bila ta čas zaprla jekleno dvorano in baš je zapirala belo pleskano vrata, ki so zakrivala dostop v dvorano. Ko se je obrnila k njemu, je opazil, da drži v roki rjavo usnjeno aktovko.

— Skozi stranska vrata je prišlo v hišo več moških, — je zašepetal.

Takoj je ugasnila električno svetilko.

— Ali imava še čas zbežati v prvo nadstropje? — je vprašala tiho. — Namenjena so v tole dvorano. Vem, kaj iščete — pravkar sem našla to, kar jih je prignalo sem.

Predno je odgovoril, se je obrnil in nastavljal uho na vrata. Vrata so bila samo priprta tako, da je lahko pogledal na hodnik. Po veži se je premikala luč in zdelo se mu je, da je zavesa pri vходу odgrnjena. Luč je zamigljala na stenah in izginila. Neznanci so bili oprezni.

Rosamunda je opazila luč, kajti Hepburn je začutil, da stoji pri njem. — Za menoj! — je zašepetala in ga potegnila od vrat.

Hepburn je pomislil, da bi bilo najbolje splaziti se tiho na drugo stran veže in zadržati nočne goste, da bi mogla Rosamunda ta čas pobegniti. Toda dekle ga je potegnilo za seboj, še predno se je prav zavedel, kaj se godi. Ker ni poznal sobe, ni vedel, kam ga dekle vleče. Slednjič ga je potisnila za nekako zaveso. Zastiral jo je znova kraj sebe, ko je tiho odpirala neka vrata.

— Stopiva semle, — je zašepetala. Hotel je spregovoriti, pa se je dotaknila njegove roke v znak naj močnej. Zagledal je baš pod zaveso odsev luči. Neznanci so vstopili v sobo.

— Pojdite gori in poiščite Shanda, — je dejal zamolkel glas in takoj so se začeli v veži koraki, ki so utihnil na hodniku.

— Kje neki tiči ta Shand? — je nadaljeval isti glas. — Stranska vrata so bila odprta. Ali veste dobro, da ga ni bilo na vrtu?

— Na to bi prisegel, — je odgovoril drugi mož.

— Posvetite na ta vrata. Zamolkel glas je znova spregovoril in poznalo se mu je prikrito razburjenje. — X. K. 47, kaj ne?

— Res je, gospod Colenso, — je pritrdil drugi. — Vedel sem to že pred dobro uro, pa sem mislil, da bo najbolje počakati, da se vmetete s kmetov, predno pojdem...

— Mislili te, da bo bolje počakati. Mož, ki ga je nazval drugi Colenso, se je zarežal. — In storili ste prav, verjemite mi. Toda če bi bili prišli sem na svojo pest... Njegov glas je prekinila strašna kletvica. Dajte mi luč. X. K. 47. — Disk se je zasukal na gladkih, nazobčanih kolečkih. — To je zdaj v redu. Odprite vrata!

Mož je vzdihnil, ko je moral opustiti svojo namero.

Nastala je pavza in Hepburn je takoj spoznal, da sta se možakarja ukvarjala z vrati v jekleno dvorano. — Mislite, da se je gospod Prior zmotil? — je vprašal drugi ves v skrbeh.

— Prior se ne moti, — je zagodrnjal Colenso. — Naj bo nem, toda oči ima v glavi. Za to kombinacijo je moral zvedeti od Fairfaxa malo prej, predno se je parnik potopil. Genij ga je navdahnul, da je nam sporočil to formulo sredi signalov SOS. Razen naju ni mogel nihče razumeti, kaj pomeni številka 19... Kaj pa je?

Tretji mož je vstopil.

— Preiskal sem vso hišo, gospod Colenso, toda o Shandu ni duha ne sliša, — je dejal čuden možki glas. — Ne razumem tega. Saj mu je bilo naročeno, da ne sme zapustiti te hiše.

— Ali mu morete zaupati? — je vprašal Colenso.

— Popolnoma, — se je glasil odgovor. — Mož je zanesljiv.

— Da, v odločnem trenutku odpo- ve, je-li?

— Nikakor ne. — Glas mu je zvenel prepričevalno.

— Torej ga je nekdo pod pretvezo odstranil, — je zakričal Colenso srdito. — In nekdo je bil pred nami tu.

Tretji mož je od presenečenja vzkliznil.

— Ali ne morete priti v jekleno dvorano, gospod?

— Ne. Pravim vam, da je bila kombinacija zamenjana, — Colenso je govoril razburjeno. — Poskusite sami.

— No, zdaj menda verjamete, — je dejal čez nekaj časa.

— Da, — je zamrmral tretji mož. Zamenjana je, kateri vrag...

— To dekle je nas prehitelo. Pa verjemite hčerki Neville Greya! — Colenso je izgovoril te besede med škripanjem z zobmi.

— Včeraj je nocoj v Dimarcovi restavraciji. Skubla je nekega gizdalca. Toda to ni bil tip, ki bi ji mogel pomagati v takem položaju. Poleg Marlowa mora imeti še druge! — je vzkliznil Colenso srdito. — Toda to me ne bo oviralo. Če ne poide zlepa, jo pa prisilim spregovoriti. Slišite? Prisliti jo je treba. Morda ima dokumente v rokah. Da, še več, posrečilo se ji je zamenjati kombinacijo. Proketo dobro ve, da je veljala ta dvorana Neville Greya nad pet tisoč funtov šterlingov in da v Angliji ni človeka, ki bi prišel v njo. Pravim vama, Neville Grey je imel dovolj dokazov v tej dvorani, da bi... No, torej, to sega že predaleč. Kdor pozna kombinacijo te nedostopne dvorane, ima nas v rokah.

VESTEN USLUŽBENEC

— Gospod šef, naveličal sem se življenja in danes popoldne se hočem uto- piti. Zato bi vas prosil, da mi dovolite popoldne izostati.

PRI ODVETNIKU.

— Gospod doktor, ali ima mož pravo odpirati pisma, naslovljena na njegovo ženo?

— Pravico bi že imel, samo poguma nima.

Dozdevni markiz živ pokopan

Žrtev lastnega trika. — Pustolovec se je dal živ pokopati, da bi imel libreto za film.

Pariški listi obširno poročajo o zagonetni osveti, o kateri govori zadnje dni ves Pariz. Gre za dozdevnega markiza Champauberta, ki je bil živ pokopan. Strašna osvetla je bila odkrita z anonimnim pismom, v katerem je bil označen kraj zločina v gozdu blizu Verneuil sur Seine. Orožništvo je našlo na dotičnem kraju zakopano krsto s truplom markiza Champauberta. Iz krste je bila napeljena skozi prst cevka, ki jo je držal mrtvec v ustih, da bi mu dovajala zrak in da bi se ne zadušil. Vse kaže, da je markiz umrl od lakote.

Povod za strašno osvetlo je dala preteklost markiza Champauberta, ki je nedavno odsedel petletno ječo zaradi sleparij in je živel s svojo materjo v pariškem predmestju St. Denis pod tujim imenom Pascal Clement. Leta 1924 je izvalil markiz s svojo ljubico v vilo pri letovišču Dianerid nekega zlatarja, da bi ga ubil in oropal. Načrt se mu pa ni posrečil in markiz je bil aretiran. Pri tem se je izkazalo, da ima na vesti še več zločinov. Oblasti so bile prepričane, da se je markizu osvetil nekdo, ki je postal žrtev njegovih sleparij. Afera markiza Champauberta, sleparja z nešteti tujimi imeni, se je naglo razširila in težko je reči, kje je meja med mistifikacijo in tragedijo. Zdravnik, ki je pregledal njegovo truplo, je ugotovil, da je nastopila smrt pred 48 urami in da se poznajo na truplu znaki davljenja. Glavnega vzroka smrti pa ni mogel ugotoviti.

»Matina« poroča, da gre za osveto neznane tolpe, nazivajoče se »vitezi Temide«, grške boginje pravice. Ta tolpa je pošiljala uredništvu »Matina« in raznim zasebnikom pisma, v katerih je poročala o vseh podrobnostih strašne osvete. Dne 29. septembra je tolpa pozvala vse adresate, naj se požurijo z iskanjem, češ, da je markiz živ pokopan in da mora prenašati grozne muke. Priložen je bil tudi načrt kraja, kjer je bil markiz pokopan. Za pisma se pa ni nihče zanimal in šele kot je dobila pismo mati dozdevnega markiza, so se začele oblasti za afero zanimati. Na kolodvoru v St. Lazaire so dobili zavoj z obleko in perilom pokojnega in njegovo oporoko, v kateri pravi, da je postal žrtev »vitezov Temide« in da ga čaka šest različnih muk, ki dosežejo višek s tem, da bo živ pokopan. To je dalo orožnikom pobudo, da so začeli dozdevnega markiza iskati.

Francoski listi menijo, da gre za mistifikacijo, ki se je pa končala s strašno smrtjo. Slepar se je dal najbrž sam živ pokopati, misleč, da ga še pravočasno odkopljejo oni, ki so prejeli od »vitezov Temide« pisma. V krsti so našli koščke čokolade in ostanki jestvin. Najbrž je hotel slepar speljati oblasti na led s tem, da bi bil pripovedoval o strašni osveti »vitezov

Temide«, obenem bi bil pa opisal svoj doživljaj v listih in napravil iz njega libreto za film. Mož je torej postal žrtev lastnega trika, ki se mu ni posre- čil.

80 letnica justifikacij v Aradu

Dne 6. oktobra 1849 so bili v Aradu usmrčeni kolovodje madžarskega pulta proti Habsburžanom. V avgustu sta morala kapitulirati Görgey in Vilagosz, potem so pa po vrsti padle tudi tjd- njave Mukačev, Petrovaradin in Kos- marno. General Haynau, znan pod imenom »krvavi pes«, je dal kolovod- je pulta obsoditi na smrt in smrtna obsodba je bila takoj izvršena.

Dne 6. oktobra so morali vsi glavni krivci na morišče. Najprej je bil astrer- lier, ministrski predsednik grof Ludvik Battyany, za njim pa grofje Vecsey, Lening, Dessewffy in še osem biv- ših generalov. Čez nekaj dni so prišli na vrsto še drugi uporniki. Krvoče- nost avstrijskih oblasti je našla odmev- tati v inozemstvu in angleški zunanji minister Palmestor je pisal poslaniku na Dunaju pismo, v katerem pravi, da so Avstriji surovine, ki ne zaslužijo imena civiliziranih ljudi, kajti njihova grozodejstva se dajo primerjati samo s krvočonošjo afriških plemen. Av- strijski krvniki so usmrtili 168 kolovo- dij madžarskega pulta in vsi so šli ju- naško na morišče. Nad 800 upornikov so obsodili na večletno ječo, imena onih, ki jih niso mogli ujeti, so pa pri- bili na sramoten oder.

Indijski nabob in prodajalka

Iz Pariza poročajo o senzaciji v francoskem mestecu Airlas Bains. Pred dobrim mesecem je prispel v to francosko kopališče eden najbogatej- ših indijskih nabobov Agahan, lastnik znamenite angleške staje dirkalnih konj in gentleman od pete do glave. Nekega dne, ko se je Agahan vrnil s prijatelji z avtomobilom iz okolice, je zavil v slaščiarno na čaj in zakusko. Gostom je stregla lepa prodajalka Car- ronova, ki je bila indijskemu nabobu tako všeč, da je postal stalen gost sla- ščiarnice. Kmalu je dekletu predlagal, naj postane njegova ljubica, češ, da ji tiakuje pot z dragulji. Dekle je pa mo- gotca energično zavrnilo, češ, da je ljubavne pustolovščine prav nič ne mi- kaj in da lahko drugljuje kar obdrži.

Nabob je še nekaj dni lazil za njo in ji vsiljeval ljubezen, končno se je pa prepričal, da je vse prizadevanje zaman. Njegova ljubezen se pa ni chladila, marveč nasprotno. In tako je sklenil zasnovati siromašno prodajal- ko. Carronova je seveda njegovo po- rudbo sprejela in 3. novembra se bo vršila v Aix-la-Bains civilna poroka indijskega mogotca s siromašno fran- cosko prodajalko.

Izbornega zastopnika

za vso Slovenijo išče

Udruga brodskih vinogradara

Brod na Savi

Ustanovljeno leta 1900

Ponudbe z navedbo dosedanjega poslovanja nasloviti na ravnateljstvo najkasneje do 10. t. m.

Mali oglasi

Vsaka beseda 50 par. Ploča se lahko tudi v znakah. Za odgovor znakom! — Na upravljanje brez znamke ne odgovarjamo. — Najmanjši oglas Din 5 —

Iščem sodarja

samskega, poštenega, za bližino Ljubljane. Vsa oskrba v hiši, plača po dogovoru. Naslov pove uprava »Slov. Narod«. 2142

Zločljivo posteljo

kupim takoj. Naslov pove uprava »Slov. Narod«. 2139

Deklico

za hišna dela in ki zna nekoliko kuhati, takoj sprejemam. Naslov pove uprava »Slov. Narod«. 2138

Trgovski agent

ki že več let obiskuje trgovine z mešanim blagom, trgovice barv, parfumerije, drogerije, lekarne v Dalmaciji, išče zastopstva za posamezne predmete v svrhu placir- zanja. Ponudbe pod »Agilen 2140« na upravo »Slov. Narod«. 2140

Hotel »Bellevue«

odda par lepih mesečnih sob z do- bro hrano in poceni. 2119

Dotična oseba

ki je pobrala črn, neizdelan dam- ski klobuk, je bila opazovana od drugih pasantov in je dobro zna- na, se opozarja, da ga vrne na policijo! 2143

Trgovski pomočnik

začetnik z dežele, mešane stroke, dobro izveščen v manufakturni stroki in dober prodajalec, zanes- liv, dobi stalno namestitev s 1. novembrom. Iv. Florjancič, trgo- vina z mešanim blagom. Voljnik. 2137

Lepa telica

prvovrstna, brez napak, plemen- sko čistokrvnih starišev, oplojena po Billu, rodbine Bella, 10.000 li- trov mleka, je radi pomankanja prostora naprodaj. — Grad Volčji potok, pošta Radomlje, postaja Jarše. 2136

Družba »Ibrija«
Dunajska cesta 46

Trboveljski premog

Šlezijjski premog

KOKS

za industrijo

in

kovarce

KOKS

za centr. lne

kurjave

OGLJE

DEVA

najboljše

kvalitete

Telefon

št. 2820

Gritz er. Adler n Kayser

sivalni stroji
ter Relesa so
najboljša v materi-
jalu. Lepe opreme,
ugodni plačilni po-
gji - Istotam švi-
carski pletilni stroji
„DUBIED“
edno pri trvdki

JOSIP PETELINC * LJUBLJANA
OB VODI O. EG REŠERNOVEGA SPOMENIKA Tr. L. 2913

Grazer Waggon- und Maschinen Fabriks-
Actiengesellschaft vorm. JOH. WEITZER

DIESELOVI MOTORJI
S KOMPRESORIEM ALI BREZ NJEGA OD 30—2000 HP

Izvrstni stroji - Najboljše reference

Brezplačna pojasnila in ponudbe dajo naša zastopstva:

BEograd, Knez Mihajlova 49
Ing. O. Meinhard

ZAGREB Gajeva ulica št. 32

„SNOP“, Hrvatska Gospodarska Prometna Zadruga sb.